

Magyar Nemzeti Nyomtatványkiállítás. Abból az alkalomból, hogy az ötödik nemzetközi kongresszust Budapesten tartották a nyomdatulajdonosok, lelkes munkával, nagy áldozatkészséggel és sok ötlettel megrendezett kiállítás keretében mutatta be a magyar nyomdászipar a maga multját és jelenét.

A Múcsarnokot betöltő kiállítás tizenhét terme változatos és magas színvonalú áttekintést adott a nyomdászipar egész területéről. Szemléletes faliképek mutatták be a betű történetét a barlangi képektől kezdve a mai értelemben vett írásig, a könyv fejlődését az agyagtábláktól a modern könyvig, a sokszorosítás történetét a mozgatható elemekből összeállítható nyomóformáig, a nyomdászat hőskorát és modern fejlődési fokozatait. A tárlókban pedig gondosan összeválogatott darabok illusztrálták a tanulságos fejlődéstörténetet. Külön terem adott beszámolót a nyomtatott magyar könyv multjáról a Hess-féle krónikától a világháború éveinek terméséig. Az Országos Széchényi-Könyvtárból származó anyag alapján egyrészt vázlatát adta a „régii magyar könyvtár“ nyomdászattörténetének, másrészt bemutatta az 1711 utáni két évszázad stílustörténeti fejlődését. Szorosan csatlakozott e terem anyagához a magyar grafika és könyvillusztráció multjának sok tiszta művészi élvezetet nyújtó bemutatása.

A mai magyar könyv modern levegőt árasztó terme mintegy 15.000 kötetben a mai magyar könyvkiadást akarta érzékeltetni minőségi és mennyiségi tekintetben egyaránt. Barátságos otthonok könyvespolcainál néztek le a gyermek- és tanulóévek könyvei, a tudományos művek, a műveltség, vallás könyvei, a szépirodalom, a szórakoztatás könyvei, végül a gyűjteményes munkák, sorozatok. Mind-megannyi szeretettel összegyűjtögetett magánkönyvtár.

Könyves szakembernek is sok tanulságot nyújtott az a mutatósan összeállított terem, amely a papirossal és festékekkel ismertetett meg, a gyártási eljárásokat, iparuk jelentőségét stb. jelentette meg. Laikus érdeklődők különös érdeklődésére számított viszont inkább a sokszorosító eljárások bemutatása. A betűöntés, szedés, nyomás, klisékészítés, könyvkötés menetét egy könyv elkészítése szemléltette. A kiállítási terem anyagát pedig ügyesen egészítette ki a működésben lévő kis nyomda, ahol a nagyközönség a szedés, tördelés és nyomtatás lefolyását láthatta maga előtt. A könyvtörténeti és nyomdatechnikai témakörök bemutatásához nagyon tanulságosan csatlakozott annak a teremnek az anyaga, amely a magyar sokszorosítóipar kulturális, gazdasági és szociális szervezetét és ezek jelentőségét szemléltette különféle faliképek, grafikonok, statisztikai táblák segítségével.

A legnépszerűbb teremnek ez volt az összefoglaló címe: „A nyomtatvány az ember életében.“ Ebben a teremben felsorakozott az a

szédületes nyomtatványtömeg, amellyel valaki, bármely szürke életet élő átlagember, találkozhatik élete folyamán, s bizonyos, hogy Kovács András átlagember, aki született, dolgozott és meghalt, kedves ismerősként maradt meg minden látogató emlékében.

Gazdag gyűjteményekkel szerepeltek a könyvtörténeti és nyomdai problémák kiegészítéséül a szó szűkebb értelmében vett nyomtatványok. A legnagyobb szabású volt ezek között a plakátgyűjtemény és a művészi csomagolás kiállítása. Az idegenforgalom nyomtatványai, kereskedelmi nyomtatványok, a magánélet, a kulturális élet, a sport nyomtatványai, a kisgrafika, s ezek között főképen az ex-libris-gyűjtemény nagyon ügyes és tanulságos szemléltető példákat nyújtottak a különböző területekről.

Külön teremben, aránylag kis helyen mutatkozott be a magyar sajtó. 250 esztendő s múltját, belső és külső fejlődését, mai kiterjedtségét, kulturális, gazdasági és szociális jelentőségét, hírszolgáltatásának boszorkányos gyorsaságát szemléletesen, gazdagon, tömören és érdekesen tárta a szemlélő elé.

A Magyar Nemzeti Nyomtatványkiállítás rendezőse nagyon helyesen arra törekedett, hogy az egyetemes magyar nyomdaipar minden reklámitól mentesen, a maga teljességében, tárgyilagosan mutakozzzék be. Ezért sehol nem szerepeltek cégek, kiadók, nyomdák, — mindenhol csak *a magyar könyv, a magyar nyomtatvány, a magyar sajtó*. Legekleatásabb példa volt erre a *Déli Hírek* költött neve, amelynek riportszolgálatát a sajtó terme kivetítette. Mint önálló kiállító egység csupán három kiváló állami intézményünk szerepelt: a M. kir. Állami Térképészeti Intézet, a Magyar Nemzeti Bank Pénzjegynyomdája és a M. kir. Állami Nyomda. A térkép-, bankjegy- és bélyegnyomás szemléltetését tették lehetővé ezek az intézmények megfelelő anyaguk kiállításával és különleges nyomási eljárásaik bemutatásával.

Végül a sok lelkes munkatársból álló rendezői gárdát kell elismeréssel illetnünk, amely BRÓDY LÁSZLÓ ügyvezetővel élén valóban mintaszerű munkát végzett.

A kiállításához ASZTALOS MIKLÓS állított össze formájában és tartalmában egyaránt méltó katalógust, amelyről helyesen mondja bevezető soraiban FITZ JÓZSEF, hogy az „nemcsak egyszerű kalauza a kiállításnak, hanem a jövőben gyakran forrásként használt emléke is marad“. Nem adja ezer meg ezer objektum leltárát, de *vezető* a szó helyes értelmében. Ennek a kalauznak a nyomán könnyen volt áttekinthető a kiállítás anyaga, amely a maga szétágazó sokfélesége mellett egységesen és kerek egészében mutatta be mindazt, ami a nyomdászat körébe vág és vele kapcsolatos.

KERTÉSZ ÁRPÁD, a kiállítás elnöke, a katalógus előszavában azt mondja, hogy ehhez hasonló kiállítás még nem volt Magyarországon soha. Igaza van. Mi hozzátesszük: kár, hogy ez a kiállítás így, amint kialakult, nem állandósulhat, nem maradhat együtt. Kár, hogy ez a kerek, egységes nyomdaipari seregszemle ismét széthull ezer meg ezer darabkájára. De a Múcsarnok kapuja bezárult és az értékek visszavándoroltak helyükre, ahonnét nemes áldozatkészség és megértő támogatás kimozdította: az esztergomi Főszékesegyházi Könyvtárba, a Széchényi-Könyvtár, Egyetemi Könyvtár polcaira és tárlóiba s a kiállító cégek raktáraiba.

MÁTÉ KÁROLY.

A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének Évkönyve. I. 1935—1937. Az Egyesület megbízásából szerkesztette dr. Bisztray Gyula főtítkár. Budapest, 1937. Kir. M. Egyetemi Nyomda. 92 lap. 8°.

A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének emez első évkönyve mindennél ékeőbb bizonyítéka annak, hogy az Egyesület megalakulása és működése valóban kulturális közérdek. Ahol rövid két esztendő alatt ily sok elvégzendő munka akadt és fényes eredménnyel el is végeztetett, ott az életképesség kérdése fel sem merülhet.

„Az Egyesület megalkotásának gondolatát, a kérdés jelentőségének bölcs mérlegelésével, HÓMAN BÁLINT m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter, még mint a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója vetette fel“ — idézzük a főtítkári beszámolóból. „Az Egyesület létrehívása tehát egyik láncszeme HÓMAN BÁLINT nagyvonalú kultúrpolitikai koncepciójának s mint ilyen, szervesen illeszkedik a felsőoktatásügy és tudományos továbbképzés fejlődését, valamint a kulturális együttműködés lehetőségeit jobban biztosító reformmunkálatok sorába.“ A beszámoló nyomatékosan mutat rá arra, hogy az Egyesület létrejöttével 1935. óta van immár egy hivatalos szervünk, „amely mint a könyvtári és levéltári egyesületek nemzetközi hálózatának hazai csomópontja, intézményesen szolgálja a kutatás megkönnyítésének s területe kiterjesztésének feladatait“.

Az évkönyvnek úgyszólván minden sora egyetlen nagy cél szolgálatában áll: miképpen válhatik tudatos szervezés és szervezkedés által a könyvtárosi és levéltárosi munkásság az egyetemes magyar tudományosság minél értékeőbb alkotórészévé.

A tartalmilag két részre tagolódo kiadvány első fele a mult év őszén lezajlott könyvtári és levéltári kongresszus négy alapvető előadását tartalmazza.

PASTEINER IVÁN, aki mint a közgyűjtemények és könyvtárak